
Förändringar i föreskrifterna om grundläggande behörighet samt urval (HSVFS 2009:01) - konsekvensutredning

Bakgrund

Regeringen beslutade den 10 december 2009 om en ändring av högskoleförordningen¹ som innebär att sökande med betyg från Europaskolan (European Baccalaureate), utbildning som leder fram till International Baccalaureate (IB) och åländsk gymnasial utbildning, samt sökande med betyg från gymnasieutbildning vid utländska (internationella) skolor för vilken statsbidrag betalas ut enligt förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn ska värderas i grupp I och II tillsammans med sökande med svenska betyg.

De nya reglerna ska tillämpas för första gången vid antagning till utbildning som börjar efter utgången av maj 2010.

I högskoleförordningen bemyndigas Högskoleverket att föreskriva om hur de aktuella utbildningarna ska värderas. Med anledning av detta bemyndigande ska Högskoleverkets föreskrifter (HSVFS 2009:1) om grundläggande behörighet samt urval ändras.

Förändringarna innebär också att reglerna för värdering av Europaskolan (European baccalaureate), IB och åländsk gymnasial utbildning i föreskriften (HSVFS 2009:1) upphävs. Att tabellerna för dessa utbildningar ska tas bort framgår inte av föreskriftsförslaget, men det kommer att göras i samband med beslutet.

Vissa förändringar föreslås också när det gäller värderingen av betyg från Lettland, Portugal och Tunisien i bilaga 3. Dessa beskrivs närmare i ett särskilt avsnitt i konsekvensutredningen, men finns inte med i föreskriftsförslaget.

¹ Förordning om ändring i förordningen (2007:666) om ändring i förordningen (2006:1054) om ändring i högskoleförordningen (1993:100).

Föreskriftsförslaget

Förslaget innebär att sökande med betyg från Europaskolan (European Baccalaureate), IB, Ålands lyceum och åländsk yrkesutbildning på gymnasial nivå samt Lycée International, svenska sektionen ska konkurrera i grupp I och II tillsammans med sökande med betyg från svensk gymnasial utbildning. Det innebär att deras betyg ska värderas på ett likvärdigt sätt jämfört med svenska betyg när det gäller jämförelsetal, meritpoäng och kompletteringar.

Det bör nämnas att tiden för att ta fram förslaget till föreskrifter varit mycket begränsad och att det har visat sig vara en komplex uppgift att applicera reglerna för svenska betyg på de aktuella utbildningarna. Särskilt komplicerat har det varit att ange hur moderna språk ska ge meritpoäng och det beror på att reglerna för hur sökande med svenska betyg får tillgodoräkna sig meritpoäng för moderna språk är komplicerade i sig.

I HSVFS 2009:1 har 7 a § införts med syftet att göra det tydligt att de aktuella utbildningarna inte längre ingår i grupp III. I bilaga 5 anges i detalj hur utbildningarna ska värderas. Hur värderingen ska ske anges för tydlighets skull i separata avsnitt för var och en av utbildningarna trots att reglerna om värdering delvis sammanfaller.

Preliminärt meritvärde (jämförelsetal)

För värderingen används de tabeller som används för närvarande och som finns i HSVFS 1996:22.

Meritpoäng

Meritpoäng för moderna språk, engelska och matematik

Av utbildningarna i fråga är det egentligen bara gymnasieutbildningar från Åland som är kursutformade på ett sätt som motsvarar den svenska gymnasieutbildningen. IB, Europaskolan och Lycée international bygger på ämnesutformning. Elevernas valmöjligheter inom dessa utbildningar är mera begränsade än inom svensk gymnasieutbildning. Förutsättningarna för eleverna att välja kurser som ger meritpoäng skiljer sig därför åt jämfört med svensk gymnasial utbildning.

När det gäller exempelvis engelska har IB-utbildningarna språket som undervisningsspråk, det kan vara undervisningsspråk inom Europaskolan och eleverna på Lycée international kan högst nå motsvarande Engelska B. För moderna språk finns skillnader jämfört med svensk gymnasieutbildning. IB-eleverna läser i begränsad utsträckning moderna språk. Franska är undervisningsspråk på Lycée international och kan vara undervisningsspråk inom Europaskolan. Eleverna inom Ålands yrkesutbildningar läser i regel inte moderna språk i sådan omfattning att de kan nå motsvarigheten till meritkurser. Även när det gäller engelska och matematik är det ovanligt att eleverna inom åländsk yrkesutbildning når sådana nivåer att det kan få meritpoäng i dessa ämnen

Meritpoäng för moderna språk, engelska och matematik tillgodoräknas utifrån motsvarandebedömningar i förhållande till hur sökande med svenska betyg tilldelas meritpoäng.

Meritpoäng för områdeskurser

Enligt förslaget ska meritpoäng för områdeskurser tillgodoräknas utifrån en utbildningsspecifik förenklad modell där underlaget är en undersökning av ett antal individuella fall från de aktuella utbildningarna i antagningen till höstterminen 2009. Ett stort antal av de kurser/ämnen som kan motsvara områdeskurser inom de 17 områdesbehörigheterna är inte värderade av Verket för högskoleservice (VHS) tidigare eftersom det inte har varit nödvändigt för behörighetsbedömning eller meritvärdering. Möjligheterna att bedöma samtliga ämnen och kurser inom de fyra utbildningssystemen inför antagningen till höstterminen 2010 saknas med tanke på den korta tid som står till buds.

Sökande med betyg från de aktuella utbildningssystemen uppvisar en viss spridning när det gäller kursval inom det egna systemet i förhållande till högskolans olika sökalternativ. Tidsutrymmet mellan beslut och tillämpning är så kort att det delvis kommer att bli fråga om manuell handläggning i antagningsprocessen för VHS och lärosätena. I förslaget till föreskrifter föreslås därför en förenklad bedömning när det gäller meritpoäng som ska motsvara de meritpoäng sökande med svenska betyg kan få för områdeskurser.

Meritpoängen för områdeskurser kan bli högst 1,0 för sökande med svenska betyg. Högskoleverket har i samråd med VHS bedömt att sökande med betyg från de aktuella utbildningarna bör tilldelas 0,5 meritpoäng för områdeskurser. Undantag görs för yrkesutbildning från Åland som föreslås få 0,25 meritpoäng. Det har inte funnits tidsmässiga förutsättningar att göra en mer utvecklad värdering av de aktuella utbildningarnas innehåll med avseende på möjliga meritpoäng för kurser/ämnen som motsvarar områdeskurser.

De föreslagna reglerna kommer att innebära att vissa sökande missgynnas och vissa gynnas i fråga om meritpoäng för områdeskurser eftersom vissa sökande kan ha valt så att de borde få tillgodoräkna sig mer meritpoäng och några mindre. Högskoleverket har dock bedömt att när det gäller meritpoäng i sin helhet är villkoren för de fyra utbildningarna acceptabelt likvärdiga med villkoren för sökande med svenska betyg.

Kompletteringar

Det finns tre slags kompletteringar, behörighetskomplettering, meritpoängskomplettering och konkurrenskomplettering som påverkar jämförelsetalet. Enligt förslaget ska kompletteringar tillgodoräknas efter delvis olika regler för de olika utbildningarna. Sökande med IB-betyg och sökande med betyg från åländsk gymnasial utbildning kan konkurrenskomplettera inom de egna systemen och ges därför inte möjlighet konkurrenskomplettera med svenska kurser från gymnasieskolan och gymnasial vuxenutbildning. Precis som när det gäller sökande med svenska betyg tillgodoräknas emellertid kompletteringar endast i grupp II.

Behörighetskomplettering

Samtliga fyra utbildningar² får tillgodoräkna sig behörighetskompletteringar.

Meritpoängskomplettering

Samtliga fyra utbildningar får tillgodoräkna sig meritpoängskompletteringar.

Komplettering som påverkar jämförelsetalet (ej behörighetskomplettering)

Sökande med svenska betyg utfärdade efter den 1 januari 2010 får inte tilläggskomplettera. De kan däremot utbyteskomplettera. Sökande med betyg från Europaskolan (Europeisk baccalaureate) och Lycée international kan inte utbyteskomplettera i sina egna system. Sökande med betyg från International baccalaureate och från Ålands lyceum och yrkesutbildningar kan däremot utbyteskomplettera i sina egna system. För att kompletteringsmöjligheterna ska bli så likvärdiga som möjligt med övriga sökande i grupp II föreslår Högskoleverket att sökande med betyg från Europaskolan och Lycée international får tillgodoräkna sig s.k. viktad tilläggskomplettering medan sökande med betyg från International baccalaureate samt sökande med betyg från Ålands utbildningar hänvisas till utbyteskompletteringsmöjligheterna i sina egna system.

Den viktade tilläggskompletteringen föreslås bli begränsad till vikten 1,2. I de föreskrifter som tillämpas för närvarande används vikten 1,25. I grupp III viktas inte kompletteringar. Antalet kurser som får användas för tilläggskompletteringar är begränsat till de utbildningar som anges i bilaga 2 i HSVFS 2009:1.

För närvarande kan sökande med utländska betyg tillgodoräkna sig så kallade viktade tilläggskompletteringar. Skälet till detta är att de inte kan utbyteskomplettera. En utbyteskomplettering innebär att ett nytt och högre betyg i en kurs ersätter ett gammalt och lägre betyg. En tilläggskomplettering innebär att en sökande får tillgodoräkna sig ett nytt betyg som påverkar jämförelsetalet positivt, men inte räkna bort något betyg.

De föreslagna reglerna innebär att sökande med betyg från EB och Lycée international, svenska sektionen får tillgodoräkna sig viktade tilläggskompletteringar för att kompensera för att de inte kan utbyteskomplettera. Sökande med betyg från IB och åländska utbildningar får inte tillgodoräkna sig viktade tilläggskompletteringar eftersom de kan komplettera inom de egna systemen.

Enligt förslaget viktas även behörighetskompletteringar för sökande med betyg från EB och Lycée international. Skälet till detta är att reglerna för komplettering för EB och Lycée international skulle bli oacceptabelt komplicerade om två formler skulle behöva användas för komplettering, en för behörighetskomplettering och en för tilläggskomplettering.

² Det handlar egentligen om fem utbildningar eftersom den åländska utbildningen består av dels Ålands Lyceum, dels yrkesinriktade utbildningar.

Grupp III

Ändringen av reglerna innebär att ett betydande antal sökande flyttas från grupp III till grupp I och II. Detta kommer att innebära att färre sökande kommer att generera platser till grupp III. Konsekvenserna av detta är svåra att överblicka, men kan eventuellt innebära att det till utbildningar med få platser och få sökande i grupp III inte kommer att genereras någon plats överhuvudtaget.

Övriga konsekvenser

I det föregående har vissa konsekvenser av regelförändringarna berörts. I detta avsnitt tas ytterligare konsekvenser upp. De föreslagna förändringarna kommer att innebära arbetsmässiga och därmed ekonomiska konsekvenser för lärosätena och VHS vad avser antagningsarbete. Bland annat måste det datatekniska systemet ändras och den så kallade bedömningshandboken justeras.

Det kommer också att bli nödvändigt att VHS och lärosätena i viss utsträckning använder manuellt arbete i antagningsprocessen på grund av regelförändringen. Informationsinsatser kommer att bli nödvändiga för att presumtiva sökande och vidareinformatörer ska få kännedom om förändringen i reglerna. De totala ekonomiska konsekvenserna är svåra att överblicka, men torde bli relativt omfattande.

Högskoleverket och VHS belyste förutsättningarna för de föreslagna förändringarna i rapporten (reg.nr. 121-3561-09) *Uppdrag att utreda vissa frågor om urval till högskoleutbildning på grundval av betyg* (2009-09-29). De regler som nu ändras har inte tillämpats ännu och det är därför svårt att bedöma vilka konsekvenser de kommer att medföra. Högskoleverket har dock anledning att tro att den av regeringen beslutade förändringen innebär att förutsättningarna för sökande från de aktuella utbildningarna blir mera likvärdiga i jämförelse med förutsättningarna för sökande med svenska betyg. I den nämnda rapporten angav Högskoleverket att sökande i grupp III sannolikt missgynnas av att provas i en egen urvalsgrupp och att det sannolikt saknas författningsstöd för en särbehandling av vissa grupper. Den aktuella förändringen innebär sannolikt inte att situationen för kvarvarande sökande i grupp III kommer att förbättrats.

Förändringen innebär att samtliga delar i de nya reglerna för sökande med svenska betyg också ska tillämpas också på sökande med betyg från de aktuella utbildningarna. Exempelvis kommer de att konkurrera enbart i grupp II om de måste behörighetskomplettera.

Förändringar i meritvärderingen av betyg från Lettland, Portugal och Tunisien

Dessa förslag till förändringar finns inte med i föreskriftsförslaget utan presenteras enbart i konsekvensutredningen.

Lettland

Utifrån en ny värdering av godkäntrönsen ska tabellen för Lettland anges i skalan 4 -10 (se nedan) i stället för 5 – 10.

Tabell: Skala: 4-10

Ursprungligt värde		Justerat värde	
8,80	-	10,00	500
8,55	-	8,79	490
8,30	-	8,54	480
8,04	-	8,29	470
7,79	-	8,03	460
7,54	-	7,78	450
7,29	-	7,53	440
7,04	-	7,28	430
6,78	-	7,03	420
6,53	-	6,77	410
6,28	-	6,52	400
6,03	-	6,27	390
5,77	-	6,02	380
5,52	-	5,76	370
5,27	-	5,51	360
5,02	-	5,26	350
4,77	-	5,01	340
4,51	-	4,76	330
4,26	-	4,50	320
4,01	-	4,25	310
4,00	-	4,00	300

Portugal

I den befintliga tabellen för hur betyg från Portugal ska värderas anges på raden justerat meritvärde 330 (rad 18) ett felaktigt värde i kolumnen för ursprungligt meritvärde. Där anges 19,97 – 11,43, men det ska vara 10,97 – 11,43.

Tunisien

I den befintliga tabellen för hur betyg från Tunisien ska värderas anges på den första raden i kolumnen för ursprungligt meritvärde 16,00 – 10,00, men det ska vara 16,00 – 20,00.